

Pisana kulturna baština u digitalnom arhivu INFOBIRO – izazovi i mogućnosti

Dragan Golubović

Mediacentar Sarajevo / digitalni arhiv INFOBIRO, Sarajevo, Bosna i

Hercegovina

dragan@media.ba

Sažetak

Digitalizacija kulturne baštine jedan je od načina očuvanja i dostupnosti kulturne baštine, koja sa sobom nosi i niz tehničkih, ekonomskih, pravnih izazova. U radu se prezentuju izazovi i iskustva INFOBIRO arhive (www.infobiro.ba) kao nevladine organizacije u procesima digitalizacije, povećanja dostupnosti pisane kulturne baštine (novinske građe) te izazovi osiguranja dostupnosti sadržaja u arhivu. Cilj ovog rada je da istakne važnost NVO kao jednog od aktera u očuvanju i promociji kulturne baštine kroz digitalni arhiv INFOBIRO te da ponudi smjernice za buduće projekte koji uključuju saradnju između nevladinih organizacija, baštinskih institucija i drugih partnera.

Ključne riječi: digitalizacija, kulturna baština, arhiv INFOBIRO, izazovi, mogućnosti

Uvod

“Mediacentar Sarajevo”¹ (dalje Mediacentar) organizacija je posvećena unapređenju standarda novinarstva i promicanju medijskih sloboda u BiH i regiji Zapadnog Balkana. Oslanjajući se na ranija iskustva poput formiranja arhiva novina i organizacije baze podataka sa novinskim člancima, a prateći kapacitete digitalnih tehnologija, Mediacentar je tokom 2004. pokrenuo inicijativu za formiranje online arhiva INFOBIRO. Cilj i misija online digitalnog arhiva INFOBIRO je da nastavi prikupljanje aktuelne novinske produkcije u digitalnom obliku, da se sadržaj tih publikacija učini pretraživim i dostupnim na daljinu u svrhu podrške ne samo novinarima nego i široj društvenoj zajednici. Tokom 2006. godine pokrenuta je inicijativa za digitalizaciju novina, magazina, kao dijela pisane kulturne baštine u saradnji sa baštinskim institucijama iz cijele Bosne i Hercegovine sa ciljem da se na jednom mjestu učini dostupnim i pretraživim sadržaj novinske produkcije od prvog časopisa (*Bosanski prijatelj* 1850–1870²) i novina (*Bosanski vjestnik* 1866³) do danas. Dvadeset godina poslije arhiv INFOBIRO je prerastao u najveću bh. online platformu / arhiv za pretraživanje štampe u historiji BiH.

Rad istražuje tehničke aspekte arhiva, mogućnosti pretraživanja, kvalitet digitalizovanih dokumenata, kao i pitanja autorskih prava.

¹ Mediacentar Sarajevo je nevladina organizacija, osnovana 1995. godine kao jedan od centara u sklopu Otvorenog društva Bosne i Hercegovine. Misija Mediacentra je unapređenje standarda novinarstva i promicanje medijskih sloboda u BiH i regiji Zapadnog Balkana. Tokom 1995. godine kao podrška novinarima osnovana je specijalna biblioteka za novinare – arhiv štampe sa bazom podataka novinskih članaka.

² *Bosanski prijatelj* se smatra najstarijim bh. magazinom. Prvi broj magazina objavljen je u Zagrebu 1850. godine. Osnivač i urednik je bio franjevac Ivan Frano Jukić. *Bosanski prijatelj* je ugašen 1870. godine. Digitalizirana verzija časopisa *Bosanski prijatelj* dostupna je u INFOBIRO arhivi: <https://www.infobiro.ba/publikacije/1988/kalendar>.

³ *Bosanski Vjestnik* je prva novina odštampana na tlu Bosne i Hercegovine. Prvi broj *Bosanskog Vjestnika* objavljen je 7. aprila 1866. godine. Osnivačem i urednikom se smatra Ignjat Sopron. Novina je štampana u njegovoj štampariji “Sopronovoj pečatnji”. Prema dostupnim podacima objavljen je 51 broj, a u Bosni i Hercegovini je sačuvan 21 broj. Digitalizirana verzija *Bosanskog Vjestnika* dostupna je u INFOBIRO arhivi: <https://www.infobiro.ba/publikacije/2194/kalendar>.

Online arhiv INFOBIRO

Vizija koju imamo je očuvanje, povećanje dostupnosti i pretraživosti pisane kulturne baštine i savremene novinske produkcije i promocija korištenja novih digitalnih usluga kod najšire korisničke populacije.

INFOBIRO je najveći bh. online arhiv za pretraživanje štampe u istoriji BiH (www.infobiro.ba). Korisniku je kroz online arhiv omogućena dostupnost i pretraživanje bh. štampe u periodu od 1850. godine do danas sa kapacitetom za pretraživanje blizu 1.200.000 članaka. INFOBIRO je sačinjen od dva arhiva – savremeni i historijski. Savremeni arhiv je sačinjen od bh. novinske produkcije iz perioda od 1945. do danas. Historijski arhiv je sačinjen od bh. novinske produkcije u periodu od 1850. do 1944. godine. Sadržaj savremenog arhiva je recentna novinska produkcija sa cijelog područja Bosne i Hercegovine.⁴ Savremeni arhiv sadrži 30-ak periodičnih publikacija izdanih u periodu od 1945. do danas. Svakodnevno se dopunjuje na osnovu Ugovora o saradnji sa vlasnicima prava (izdavačima). Ugovorom su regulisana prava Mediacentra da sadržaj novina i časopisa kroz redovne aktivnosti na dnevnoj osnovi obradi i pohrani u digitalni arhiv INFOBIRO i na taj način ga učini dostupnim i pretraživim na daljinu. Prikupljanje i organizovanje savremene novinske produkcije dodatno dobija na važnosti usljed predviđanja da će u jednom momentu printana izdanja prestati da postoje ili će njihovo postojanje biti značajno reducirano. O istraživanjima o ovom pitanju u Bosni i Hercegovini nema dostupnih informacija, ali u tome da je riječ o svjetskom trendu koji sigurno neće zaobići i BiH nalazimo uporište u istraživanju Congressional Research Service pod izvornim nazivom. “Stop the Presses – Newspapers in the Digital Age”. U istraživanju koje se priprema za članove i odbore Američkog kongresa navodi se da je u posljednjih 20 godina više od 200 lokalnih dnevnih novina smanjilo učestalost objavljivanja ili je potpuno nestalo (Scherer i Cho, 2023). Osnovni razlog za gašenje ili reduciranje štampane novinske produkcije predstavljaju prihodi od oglašavanja koji su, kako stoji u izvještaju, u SAD pali sa 73,2 milijarde dolara u 2000. godini na 6 milijardi dolara u 2023. godini. Prateći ove trendove izvjesno da će doći do gašenja ili redukcije novinske produkcije u budućnosti i u Bosni i Hercegovini.

⁴ Popis novina i časopisa dostupnih u savremenom arhivu INFOBIRO dostupan je kao dodatak radu.

Nastavak prikupljanja i organizovanja digitalnih preslika štampanih izdanja novina i časopisa kroz digitalni arhiv INFOBIRO predstavlja “spasilačku misiju” bh. novinarske historije.

Digitalizacija pisane kulturne baštine

Kao uvodnu činjenicu potrebno je navesti da je Mediacentar vjerovatno jedna od prvih institucija, bilo državna ili nevladina, koja je eksperimentisala sa digitalizacijom novinske građe u Bosni i Hercegovini. Krajem februara 1997. godine promoviran je Compact Disk (CD) sa digitaliziranim brojevima *Oslobođenja* iz perioda od 27. februara do 27. maja 1992. godine, ukupno 91 broj *Oslobođenja* sa 1.204 stranice na kojima se nalazilo 10.056 članaka.

Devet godina kasnije (2006. godine), Mediacentar je krenuo u proces digitalizacije starih novinskih izdanja kao dijela pisane kulturne baštine Bosne i Hercegovine sa idejom da se omogući online dostupnost i pretraživost novinskih izdanja iz prošlosti BiH. Ono što izdvaja Mediacentar Sarajevo i digitalni arhiv INFOBIRO od drugih institucija koje rade na digitalizaciji

novinske građe – pisane kulturne baštine jeste da Mediacentar nema svoj novinski fond u tradicionalnom (papirnom) obliku. Sadržaj historijskog arhiva čine publikacije koje su prikupljene kroz saradnju sa arhivima, muzejima i bibliotekama širom Bosne i Hercegovine, digitalizirane, obrađene i pohranjene u arhiv INFOBIRO. Mediacentar Sarajevo ima 20 potpisanih sporazuma koji definiraju saradnju na zaštiti i promociji pisane kulturne baštine. Kao ilustraciju, izdvajamo neke od njih: Gazi Husrevbegova biblioteka, JU Muzej Istočne Bosne, Hrvatsko kulturno društvo “Napredak”, Srpsko prosvjetno i kulturno društvo “Prosvjeta”, Bošnjačka zajednica kulture “Preporod”, Jevrejsko kulturno-prosvjetno društvo “La Benevolencija”, Vlada Brčko distrikta BiH, JU Arhiv Federacije BiH, Historijski arhiv Sarajevo, Franjevačka knjižnica Mostar, Zemaljski muzej BiH itd. Do danas (2024. godina) obrađen je i pohranjen sadržaj 23 novinske publikacije iz perioda od 1850. do 1944. godine.⁵

Dostupnost publikacija u Digitalnom arhivu INFOBIRO

Kako bi se osigurala dugotrajna sigurnost i dostupnost publikacija / materijala u arhivu INFOBIRO, dva su prioriteta:

1. osiguranje pravnih pitanja (autorska prava) i
2. osiguranje tehničkih uslova za dugotrajnu dostupnost i dugotrajno očuvanje sadržaja u online okruženju.

Autorska prava za sadržaj u savremenom arhivu

Online digitalni arhivi moraju poštovati autorska prava vlasnika sadržaja koji se arhivira i distribuira trećim licima. Mediacentar, kao vlasnik arhiva INFOBIRO, osigurao je ta prava kroz ugovore o saradnji s izdavačima (vlasnicima autorskih prava). Ovi ugovori omogućuju arhiviranje, obradu i distribuciju sadržaja prema trećim licima. Kako bi se osigurao kontinuitet prava, ugovori se periodično obnavljaju, omogućavajući Mediacentru preuzimanje i pohranu sadržaja u INFOBIRO te njegovu dalju distribuciju. Ugovorima je također definisano pravo Mediacentra da naplaćuje simbolične naknade registrovanim korisnicima. Zahvaljujući ovom pristupu, Mediacentar već oko 20 godina uspješno saraduje s ključnim izdavačima iz Bosne i Hercegovine.

⁵ Popis publikacija dostupnih u Historijskom arhivu dostupan je kao dodatak radu.

Autorska prava za sadržaj u historijskom arhivu

Sadržaj koji pripada historijskom arhivu ne podliježe Zakonu o autorskim i srodnim pravima BiH. Publikacije s isteklim autorskim pravima predstavljaju javno vlasništvo i trebaju biti slobodno dostupne za korištenje bez ograničenja. Digitalizaciju, obradu i arhiviranje časopisa i novina u arhiv INFOBIRO finansijski podržavaju nadležna ministarstva, prvenstveno Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, kao i u ranijem periodu Federalno ministarstvo kulture i sporta. Kao rezultat toga, sadržaj historijskog arhiva besplatno je dostupan građanima s IP adresama u Bosni i Hercegovini kao dio njihove kulturne baštine, uz prethodnu registraciju za korištenje arhiva. Iako Bosna i Hercegovina još nije članica Evropske unije, putem arhiva INFOBIRO ispunjen je niz preporuka EU koje se odnose na pravo građana na online i besplatan pristup svojoj kulturnoj baštini. Među relevantnim preporukama su:

1. Preporuka Evropske unije o digitalizaciji i online dostupnosti kulturnih dobara i digitalnoj zaštiti (24. august 2006/585/EC),
2. Zaključci Vijeća Evropske unije o online dostupnosti kulturnih dobara i digitalnoj zaštiti (2006/C297/01),
3. Preporuka Komisije o digitalizaciji i online dostupnosti kulturne građe i digitalnom očuvanju (27. oktobar 2011).

Uspostavljajući historijski arhiv na način da je sadržaj tog arhiva besplatno dostupan, Mediacentar je kroz INFOBIRO stvorio pretpostavke za kreiranje centralnog mjesta za sve baštinske institucije za pohranu i povećanje dostupnosti pisane kulturne baštine koja se odnosi na novinsku građu.

Tehnički uslovi za dugotrajnu dostupnost i očuvanje pisane kulturne baštine Osiguranje tehničkih uslova za dugotrajnu dostupnost i očuvanje pisane kulturne baštine u arhivu INFOBIRO predstavlja izazov koji premašuje kapacitete Mediacentra, prvenstveno zbog potrebe za finansijskom održivošću sistema. Dugotrajna pohrana digitalnog sadržaja zahtijeva tehničke uvjete koji osiguravaju stabilnost, sigurnost i kontinuitet podataka. Ključne pretpostavke uključuju:

- **Pouzdan serveri:** Osiguranje servera koji štite sadržaj od vanjskih i unutrašnjih prijetnji.
- **Backup podaci:** Redovna pohrana podataka na različitim lokacijama radi smanjenja rizika od gubitka informacija.

- **Skalabilnost sistema:** Omogućavanje rasta i prilagodbe sistema zbog svakodnevnog povećanja količine podataka.
- **Sistem pretraživanja i indeksacije:** Uspostavljanje naprednog sistema za pretraživanje kako bi korisnici brzo i tačno pronašli relevantne podatke.
- **Sigurnosni pristup:** Ograničavanje administrativnog pristupa samo ovlaštenim korisnicima putem autentifikacije i autorizacije.
- **Migracija i emulacija podataka:** Redovno ažuriranje i prilagodba sistema kako bi se osigurala dugotrajna dostupnost i očuvanje sadržaja.

Mogućnost pretraživanja sadržaja pisane kulturne baštine u arhivu INFOBIRO i kvalitet dokumenata

Arhiv INFOBIRO danas predstavlja najveću bh. online platformu / arhiv za pretraživanje štampe u historiji BiH. U arhivu je za pretraživanje dostupno blizu 1.200.000 članka u rasponu od 1850. godine do danas. Ključna prednost arhiva INFOBIRO u odnosu na druge arhive i biblioteke u BiH je to što korisnik ima mogućnost pretraživanja sadržaja historijske štampe, kao dijela pisane kulturne baštine, prema ključnoj riječi. U praksi to izgleda tako da kao korisnik ukucate “ključnu riječ” i ispred Vas je za manje od minut ispis rezultata gdje se taj pojam apominje.

Pretraživanje pisane kulturne baštine u arhivu INFOBIRO

Arhiv INFOBIRO korisnicima omogućava tri (3) vrste pretraga:

Osnovna pretraga: Korisniku je omogućeno da selektira jedan od arhiva (savremeni ili historijski). Na slici je prikazano pretraživanje arhiva INFOBIRO prema ključnoj riječi “biblioteka”, isključivo kroz sadržaj historijskog arhiva. Korisniku je omogućen pristup 361 tekstu gdje se pojam “biblioteka” spominje.

biblioteka

Savremeni arhiv Štampe Historijski Arhiv Štampe Istraživanja i analize

Rezultata: 361

Sortiraj po: Relevantnost | Datum

Dodatni filter pretrage

MEDIJSKI SADRŽAJ 361

Kategorije

Feljton 1

In memoriam 1

Vremenski periodi

1879 - 1913 203

1914 - 1918 3

1919 - 1940 115

1941 - 1944 40

Knjižnice (biblioteke) BESPLATAN TEKST

KALENDAR SPKD PROSVIETA, 01.01.1910

Moral jednoga naroda zavisi mnogo o sadržini, koju čita. Dafoe. Od kolike su koristi narodne knjižnice za napredak jednoga naroda samo se po sebi razumije. Slušajmo o tome slavnoga Franklina: „I s...

[Pročitaj više](#)

Knjižnice (biblioteke) BESPLATAN TEKST

KALENDAR SPKD PROSVIETA, 01.01.1933

Od pradavnih vremena, od kako su se ljudi počeli više prosvjećivati i od kada su izumeli znake za beleženje svojih misli, otkad su dakle izumeli pismo, nastojali su da svoje misli i svoje uspomene što ...

[Pročitaj više](#)

Sremčeva biblioteka. BESPLATAN TEKST

BOSANSKA VILA, 15.08.1907

Gospodine urednice! Našom poštanskom kartom od 29./XI. o. g. pocastvovan da Vam što god napišem o našem prerano umrlom Števanu Sremcu, književniku i profesoru, cast mi je uctivo odgovoriti, da sam g...

[Pročitaj više](#)

U praksi, riječ je o velikom broju rezultata i korisnik ima smanjenu motivaciju da pristupa svim rezultatima kako bi dobio one relevantne za njega. Kao pomoć korisniku kreiran je filter pretrage koji omogućava da se pretraženi pojam vidi prema vremenskim periodima.

Dodatni filter pretrage

MEDIJSKI SADRŽAJ 361

Kategorije

Feljton 1

In memoriam 1

Vremenski periodi

1879 - 1913 203

1914 - 1918 3

1919 - 1940 115

1941 - 1944 40

Rezultata: 361

Sortiraj po: Relevantnost | Datum

Knjižnice (biblioteke) BESPLATAN TEKST

KALENDAR SPKD PROSVIETA, 01.01.1910

Moral jednoga naroda zavisi mnogo o sadržini, koju čita. Dafoe. Od kolike su koristi narodne knjižnice za napredak jednoga naroda samo se po sebi razumije. Slušajmo o tome slavnoga Franklina: „I s...

[Pročitaj više](#)

Knjižnice (biblioteke) BESPLATAN TEKST

KALENDAR SPKD PROSVIETA, 01.01.1933

Od pradavnih vremena, od kako su se ljudi počeli više prosvjećivati i od kada su izumeli znake za beleženje svojih misli, otkad su dakle izumeli pismo, nastojali su da svoje misli i svoje uspomene što ...

[Pročitaj više](#)

Sremčeva biblioteka. BESPLATAN TEKST

BOSANSKA VILA, 15.08.1907

Gospodine urednice! Našom poštanskom kartom od 29./XI. o. g. pocastvovan da Vam što god napišem o našem prerano umrlom Števanu Sremcu, književniku i profesoru, cast mi je uctivo odgovoriti, da sam g...

[Pročitaj više](#)

Ruska biblioteka. BESPLATAN TEKST

BOŠNJAK, 10.12.1891

Milan pl. Mareković počeo je lanjske godine izdavati prevode najglasovitijih ruskih pisaca i pjesnika u posebnim knjižicama, pod naslovom „Ruska biblioteka“, od kojih je izašlo 11 svezaka. a onda — ka...

[Pročitaj više](#)

Najveće biblioteke na svijetu. BESPLATAN TEKST

Ovako predstavljeni rezultati korisniku vizuelno omogućavaju deselekciju, odnosno selekciju sadržaja prema vremenskim periodima. Kada korisnik označi bilo koji od ponuđenih perioda, sistem deselektira sve druge sadržaje i nudi samo ono što je označio korisnik, npr. kako se apominje pojam biblioteke u periodu od 1879. do 1913. godine sa svih 203 rezultata.

Napredna pretraga: Korisniku je omogućen i sistem napredne pretrage. Napredna pretraga korisniku omogućava pretraživanje sadržaja jedne ili skupine publikacija u jednom određenom vremenskom periodu. Za ilustraciju, na fotografiji vidimo pretragu sadržaja časopisa *Sarajevski list* za period 1881–1889. godine sa zadatim pojmom “biblioteka”. Korisniku na raspolaganju stoji cijeli niz dodatnih filtera putem kojih može da dođe do relevantnih rezultata za njegovo istraživanje.

O NAMA PUBLIKACIJE PRETPLATA HISTORIJSKI ARHIV SAVREMENI ARHIV KONTAKT

INFOBIRO napredna pretraga

Sa svim riječima:	<input type="text"/>
Sa tačnom frazom:	<input type="text" value="biblioteka"/>
Sa barem jednom od riječi:	<input type="text"/>
Bez riječi:	<input type="text"/>
Tip sadržaja:	MEDIJSKI SADRŽAJ
Podtip sadržaja:	TRODNEVNA ŠTAMPA
Naziv publikacije:	SARAJEVSKI LIST
Dodatna kategorija:	<input type="text"/>
Imena autora:	<input type="text"/>
Od:	<input type="text" value="01.01.1881"/>
Do:	<input type="text" value="31.12.1898"/>

PRETRAŽI

Pretraga prema publikacijama. Korisnik ima mogućnost uvida u sadržaj arhive prema datumima kada su određene publikacije objavljivale svoj sadržaj. Ovakva vrsta pristupa omogućena je za korisnike koji znaju da je određena informacija objavljena na određen datum u određenim novinama.

Kvaliteta dokumenata u arhivu INFOBIRO

Sadržaj pisane kulturne baštine koji je dostupan u arhivu INFOBIRO rezultat je procesa digitalizacije novina i obrade sadržaja koristeći alate za prepoznavanje karaktera (OCR tools). Digitalizacija (konverzija iz analogne u digitalnu formu) vrši se prateći modele digitalizacije na način kako to rade najveće svjetske arhive i biblioteke. Digitalizacija sa visokom rezolucijom (300 do 350 DPI) osigurava visoku kvalitetu digitalne preslike izvornika kao master kopije, čitljivost digitalne preslike kroz primjenu tehnologije za prepoznavanje teksta (OCR) i na kraju se osigurava da korisnik ima ispred sebe vjernu kopiju originalnog teksta sa svim informacijama jednakim izvorniku.

Zaključak

Funkcionalnost klasičnih biblioteka i arhiva djelimično je promijenjena pojavom novih naprednih digitalnih tehnologija. Svjestan tih okolnosti, Mediacentar je tokom 2004. godine odlučio osnovati prvi bh. online arhiv novina, a dvije godine poslije i pokrenuti sistemsku digitalizaciju historijske novinske građe kao dijela pisane kulturne baštine. Time je u Bosnu i Hercegovinu stigla promjena da i nevladina organizacija, bez sopstvenog fonda, može i ima kapacitet da na visokom nivou radi na povećanju dostupnosti i pretraživosti sadržaja novinske produkcije u Bosni i Hercegovini od prvih časopisa i novina do danas.

Sve što je INFOBIRO arhiv digitalizirao, pohranio i učinio dostupnim, a odnosi se na pisanu kulturnu baštinu, urađeno je uz podršku baštinskih institucija. U dijelu ovog teksta pod nazivom “Digitalizacija pisane kulturne baštine” spomenuto je da Mediacentar ima 20-ak ugovora, memoranduma o saradnji sa različitim baštinskim institucijama na planu očuvanja i povećanja dostupnosti pisane kulturne baštine. Ovakva saradnja pokazala se obostrano korisnom sa sljedećim prednostima:

- digitalizacija se vrši u saradnji i prema prijedlozima baštinske institucije u odnosu na potrebe institucije ili prijedloge Mediacentra,

- baštinska institucija, po završetku procesa digitalizacije, original, odnosno izvornik, može da povuče iz upotrebe i da korisnicima bude na raspolaganju njegova digitalna verzija,
- fond baštinskih institucija se na ovaj način digitalizira i stvaraju su uslovi da ta institucija započne stvaranje sopstvenog digitalnog repozitorija,
- finansijske troškove digitalizacije osigurao je Mediacentar putem javnih poziva različitih ministarstava,
- nakon izvršene digitalizacije i obrade, sadržaj postaje besplatno dostupan i pretraživ putem digitalnog arhiva INFOBIRO,
- korisnici dobijaju mogućnost pretraživanja novina i časopisa na daljinu.

U sljedećih tri do četiri godine, ispred Mediacentra je izazov da uspostavljena arhiva INFOBIRO nastavi svoj kontinuitet. Jedan od ključnih izazova predstavlja finansijska održivost arhiva INFOBIRO. Osiguranje dugotrajne dostupnosti i održivosti dokumenata predstavlja najveću finansijsku stavku koja bez značajnije finansijske pomoći nadležnih ministarstva ostaje pod znakom pitanja. Sigurna perspektiva arhiva INFOBIRO je transformacija arhive INFOBIRO prema baštinskim institucijama u dva pravca:

- INFOBIRO (historijski arhiv) kao zajednički digitalni repozitorij pisane kulturne baštine baštinskih institucija u Kantonu Sarajevo,
- INFOBIRO (savremeni arhiv) kao zajednički digitalni repozitorij savremene štampe baštinskih institucija u Kantonu Sarajevo.

Za baštinske institucije u KS ovakav pristup znači značajno smanjivanje fizičkog prostora potrebnog za čuvanje novinske građe, a time i manje troškove održavanja, prijeko potrebnu zaštitu građe od propadanja te veću vidljivost i dostupnost njihovog fonda kroz arhiv INFOBIRO.

Popis novina i časopisa u savremenom arhivu

	Naziv novine	Period dostupan u INFOBIRO	NAPOMENA
Dnevne novine			
	Dnevni avaz	1. 4. 2005 –	Ugovor sa izdavačem
	Oslobođenje	1. 10. 1994 – 31. 12. 1995. 5. 6. 2004 –	Ugovor sa izdavačem
	Nezavisne novine	3. 1. 2003 –	Ugovor sa izdavačem
	Dnevni list	21. 7. 2010 –	Ugovor sa izdavačem
	Večernje novine	1. 1 – 30. 7. 1983.	Digitalizirano iz arhiva BHRT-a
	Sarajevski Dnevnik	1. 6. 1945 – 31. 12. 1946.	Digitalizirano iz fonda Historijski arhiv Sarajevo
Sedmične	DANI	12. 9. 2003 –	Ugovor sa izdavačem
	Slobodna Bosna	9. 1. 2003 – 31. 12. 2015.	Ugovor sa izdavačem / Prestao sa izlaženjem
	Global	29. 1. 2009 – 1. 10. 2010.	Ugovor sa izdavačem/ Prestao sa izlaženjem
	Ljiljan	20. 11 – 18. 12. 1996. 17. 2. 2003 – 11. 3. 2005.	Ugovor sa izdavačem/ Prestao sa izlaženjem
	Monitor (Crna Gora)	2. 5. 2008 – 26. 12. 2008. 14. 1. 2011 – 25. 11. 2011. 22. 3. 2013 – 8. 7. 2018.	Ugovor sa izdavačem/ Zaustavljena saradnja
	Reporter	19. 3. 2003 – 1. 5. 2013.	Ugovor sa izdavačem / Prestao sa izlaženjem
	Stav	19. 3. 2015 –	Ugovor sa izdavačem
	Preporod	13. 9. 1970 –	Ugovor sa izdavačem
	6.APRIL	6. 4 – 31. 12. 1950.	Digitalizirano iz fonda Historijski arhiv Sarajevo
	Bosanska pošta (Oslo)	1. 9. 1995 – 30. 10. 1998.	Digitalne kopije preuzete iz redakcije Bosanske pošte.
	Feral Tribune (Hrvatska)	1. 6. 1993 – 20. 7. 2008.	Digitalizacija izvršena uz saradnju sa izdavačem
Petnaestodnevne			
	NAŠI DANI	6. 11. 1987 – 25. 8. 1992.	Digitalizirano iz fonda Mediacentra Sarajevo
	Max Magazin	20. 9. 2002 – 9. 4. 2007.	Ugovor sa izdavačem / Prestao sa izlaženjem
	START	12. 8. 2003 –	Ugovor sa izdavačem
Mjesečno			
	Banke u BIH	1. 12. 2007 –	Ugovor sa izdavačem
	Poslovne novine	1. 12. 2002 – 1. 5. 2013.	Ugovor sa izdavačem /Prestao sa izlaženjem
	ZIPS	1. 2. 2005 – 1. 7. 2006.	Ugovor sa izdavačem / Prekinuta saradnja.
	Ratni DANI	16. 11. 1992 – 21. 1. 1993.	Digitalizirano iz fonda Mediacentra Sarajevo.

Periodično			
	Glasnik Helsinškog komiteta za ljudska prava	1. 7. 2004 – 10. 11. 2007.	Ugovor sa izdavačem / Prekinuta saradnja.
	Glasnik privredne komore Federacije BiH	1. 1. 2002 – 1. 11. 2013.	Ugovor sa izdavačem / Prekinuta saradnja.
	Glasnik Vanjskotrgovinske komore BiH	1. 11. 2004 – 1. 7. 2007.	Ugovor sa izdavačem / Prekinuta saradnja.
	INFOKOM	1. 11. 2008 – 1. 7. 2018.	Ugovor sa izdavačem / Prekinuta saradnja.
	Sineast	1. 12. 1967 – 1. 12. 2008.	Ugovor sa izdavačem / Prestao sa izlaženjem
	Tribunia	1. 10. 1975 – 1. 1. 2005.	Digitalizirano iz fonda Muzeja Hercegovine Trebinje.
Novinske agencije	ONASA	1. 1. 1996 – 2. 8. 2010.	Ugovor sa izdavačem/ Prekinuta saradnja.

Popis novina i časopisa u historijskom arhivu

Dnevne novine	Jugoslavenska pošta	1. 7. 1940 – 24. 4. 1941.	Digitalizirano iz fonda Historijskog arhiva Sarajevo
Trodnevne novine	Sarajevski list	3. 8. 1881 – 12. 7. 1882; 5. 1. 1887 – 30. 12. 1894; 1. 1. 1896 – 30. 12. 1898.	Digitalizirano iz fonda Gazi Husrevbegove biblioteke
Sedmične			
	Jevrejski Glas	13. 1. 1928 – 27. 12. 1929.	Digitalizirano iz fonda Jevrejske zajednice BiH
	Židovska svijest	1. 11. 1918 – 31. 12. 1920.	Digitalizirano iz fonda Jevrejske zajednice BiH
	Novi Behar	1. 5. 1927 – 9. 4. 1928.	Digitalizirano iz fonda Historijskog arhiva Sarajevo
	Bosanskohercegovačke novine	1878; 1890.	Digitalizirano iz fonda Arhiva BiH
	Bošnjak	2. 7. 1891 – 29. 12. 1898.	Dobijeno razmjenom iz Narodne biblioteke Srbije
	Bosna	23. 11. 1867 – 1. 6. 1878.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
Petnaestodnevne	Bosanski Vjestnik	6. 4. 1866 – 23. 9. 1866.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
	Bosanska vila	16. 12. 1885 – 30. 12. 1914.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
	Nada	1. 1. 1896 – 15. 12. 1903.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH

Tromjesečno			
	Glasnik Zemaljskog muzeja	1889–1940.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
Periodično			
	Bosanski prijatelj	12. 5. 1850 – 1. 1. 1870.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
	Front Slobode	7. 11. 1943 – 7. 11. 1944.	Digitalizirano iz fonda Arhiva Tuzlanskog Kantona
	Neretva	3. 4; 13. 4; 6. 8; 6. 12. 1876.	Dobijeno razmjenom iz Narodne biblioteke Srbije.
	BH. novine	8. 9 – 29. 11. 1878; 4. 4 – 29. 4. 1880.	Digitalizirano iz fonda Zemaljskog muzeja BiH
Godišnje			
	Kalendar Napredak	1. 1. 1922 – 1. 1. 1944.	Digitalizirano iz fonda Hrvatskog kulturnog društva Napredak
	Kalendar SKPD Prosveta	1. 1. 1905 – 1. 1. 1941; 1. 1. 1946 – 1. 1. 1947.	Digitalizirano iz fonda Srpskog prosvjetnog društva Prosvjeta
	Napretkova Božićna Knjiga	1. 1. 1935 – 1. 1. 1942.	Digitalizirano iz fonda Hrvatskog kulturnog društva Napredak
	Napretkova Uskršnja Knjiga	1. 1. 1936 – 1. 1. 1940.	Digitalizirano iz fonda Hrvatskog Kulturnog društva Napredak
	Kalendar Bošnjak	1. 1. 1884 – 1. 1. 1914; 1. 1. 1918.	Digitalizirano iz fonda Bošnjačke zajednice kulture Preporod
	Narodna Uzdanica	1. 1. 1933 – 1. 1. 1945.	Digitalizirano iz fonda Bošnjačke zajednice kulture Preporod

Literatura

- Ademović, Fadil. (1997). *Prve novine i novinari u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Soroš Mediacentar; Nezavisna unija profesionalnih novinara.
- MacDonald, Lindsay (ur.). (2006). *Digital Heritage: Applying digital imaging to Cultural Heritage*. Oxford. Elsevier Ltd.
- Liu, Ziming. (2008). *Paper to digital: documents in the information age*. Westport: Libraries Unlimited.
- Scherer, Dana i Cho, Clare. (2023). *Stop the Presses? Newspapers in the Digital Age*. Congressional Research Service R47018. <https://sgp.fas.org/crs/misc/R47018.pdf>

Written Cultural Heritage in the INFOBIRO Digital Archive – Challenges and Opportunities

Dragan Golubović

Mediacentar Sarajevo / INFOBIRO Digital Archive, Sarajevo, Bosnia and
Herzegovina
dragan@media.ba

Summary

Digitization of cultural heritage is one of the ways to preserve and make cultural heritage accessible, which also brings of technical, economic, and legal challenges. The paper presents the challenges and experiences of the INFOBIRO Digital Archive (www.infobiro.ba) as a non-governmental organization in the processes of digitization, increasing the availability of written cultural heritage (newspaper materials), and the challenges of ensuring the availability of content in the archive. The aim of this paper is to highlight the importance of NGOs as one of the actors in the preservation and promotion of cultural heritage through the INFOBIRO Digital Archive, and to offer guidelines for future projects that include cooperation between non-governmental organizations, heritage institutions and other partners.

Keywords: digitization, cultural heritage, INFOBIRO Digital Archive, challenges, opportunities